

вання покарань, законності, справедливості, гуманізму, демократизму, рівності засуджених перед законом, поваги до прав і свобод людини, взаємної відповідальності держави і засудженого, диференціації та індивідуалізації виконання покарань, раціонального застосування примусових заходів і стимулювання правослужняної поведінки, поєднання покарання з виправним впливом, участі громадськості в передбачених законом випадках у діяльності органів і установ виконання покарань [3].

Висновок. Узагальнюючи вищевикладене в даних тезах, робимо висновок, що діяльність ДКВС України певним чином залежить від сучасного процесу трансформації кримінально-виконавчої системи України в пенітенціарну систему.

Література:

1. Про Основні напрями реформи кримінально-виконавчої системи в Українській РСР: постанова Кабінету Міністрів Української РСР від 11 липня 1991 р. № 88. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/88a-91-п> (дата звернення: 29.11.2018).

2. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 3–4. Ст. 21.

3. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005 р. № 2713-15. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 30. Ст. 409.

4. Кримінально-виконавче право України: навч. посіб. / за ред. проф. А. Х. Степанюка. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 624 с.

ДЕЯКІ ЗАУВАЖЕННЯ ДО ПРОЄКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПЕНІТЕНЦІАРНУ СИСТЕМУ»

Халимон С. І.

*доктор юридичних наук, професор,
головний науковий співробітник науково-дослідного відділу
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
м. Хмельницький, Україна*

Одним із напрямків удосконалення будь-якої діяльності є належне унормування правової основи такого виду діяльності. На тлі триваючої реформи органів і установ виконання покарань ми не можемо обійти увагою останні пропозиції до законодавства, що начебто покликані

«оптимізація структури пенітенціарної системи, впровадження нових підходів до заохочення її персоналу, запровадження ефективного управління підприємствами установ виконання покарань» [1].

Зареєстрований у Верховній Раді України проєкт Закону України «Про пенітенціарну систему» № 5293 від 22.03.2021 на нашу думку не відповідає задекларованій меті, і потребує суттєвого доопрацювання. Враховуючи обмежений обсяг тез, звернемо увагу лише на основні недоліки, які на нашу думку потребують уточнення.

По-перше, основною тезою, що проходить червоною лінією крізь мету розробки та прийняття цього закону є необхідність саме оптимізації структури пенітенціарної системи. Проте слід зазначити, що в Україні ніколи не існувало «пенітенціарної системи» єдине нормативно-закріплення терміну «пенітенціарна» знайшло у Положенні про Державну пенітенціарну службу від 2 липня 2014 р. № 225 (втратило чинність 16.05.2017). Активно цим терміном послуговуються вчені-юристи, які досліджують проблеми кримінально-виконавчого права, інколи називаючи його пенітенціарним правом.

Отже, що таке система? Система (від дав.-гр. σύστημα – «сполучення», «ціле», «з'єднання») – множина взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле, взаємодіють із середовищем та між собою, і мають єдину мету. Навряд чи можна назвати повноцінною ту систему органів і установ виконання покарань, що функціонують сьогодні й у подальшому мають називатися «пенітенціарна система». Поза увагою проєкту Закону залишається виконання кримінальних покарань відносно військовослужбовців.

По-друге, як можна говорити про оптимізацію структури, якщо вказаним проєктом Закону ч. 1 ст. 5 одночасно створюється два центральних органи виконавчої влади. Перший – центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробачії, у складі якого функціонує апарат. Другий, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, у складі якого функціонують апарат і територіальні органи з питань виконання кримінальних покарань [1].

Чи не забагато центральних органів, і яка роль буде відведена Міністерству юстиції України яке відповідно до Положення «Про міністерство юстиції України» забезпечує формування політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробачії?

Не можемо не звернути увагу на зауваження Головного науково-експертного управління Верховної Ради України до вказаного проєкту, де зазначено, що «такий підхід свідчить про те, що запропоновані заходи реформування системи органів та установ виконання покарань радше

спрямовані на задоволення суто відомчих інтересів пенітенціарної системи, аніж на її удосконалення» [2].

У пояснювальній записці до проекту зазначено, що нормативно-правовими актами у цій сфері правового регулювання є: Конституція України, Кримінально-виконавчий кодекс України, Закон України «Про попереднє ув'язнення», Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність». Детальний аналіз проекту свідчить про відсутність у персоналу пенітенціарної системи повноважень здійснювати оперативно-розшукову діяльність.

На цей недолік звертає увагу у Головне науково-експертне управління, зазначаючи, що «викликає сумнів фактична ліквідація інституту оперативно-розшукової діяльності в органах та установах пенітенціарної системи» [2]. Адже дійсно проект Закону не передбачає жодних змін до чинного законодавства у частині приведення його до єдиної термінології. Адже і Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» і положення ст. 41 Кримінального процесуального кодексу України закріплюють таку назву підрозділів, які уповноважені здійснювати оперативно-розшукову діяльність – оперативні підрозділи органів, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України. Очевидно така неузгодженість призведе до утворення колізій, що унеможливить визнання законними будь-які дії оперативних підрозділів органів та установ виконання покарань.

Очевидно гонитва за гуманізацією може призвести вкрай негативних наслідків, зростання рівня вчинення кримінальних правопорушень у місцях ізоляції, а відповідно і негативний вплив на суспільство.

І останнє, за для належного узгодження проекту Закону з чинними законодавчими актами, розробники (авторський колектив) повинні були б подати низку змін до законів України «Про запобігання корупції» «Про пробацію», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про попереднє ув'язнення», «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», «Про політичні партії в Україні», «Про Державне бюро розслідувань», «Про виконавче провадження», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про військово-цивільні адміністрації», «Про правовий режим воєнного стану», «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» та ін. Тобто прийняттям одного лише Закону руйнується вибудована роками система норм, які регулюють велику сукупність суспільних відносин.

На наше переконання, було б простіше реанімувати чинний Закон України «Про державну кримінально-виконавчу службу України» від 2005 року, який незважаючи на чинність нажалі ігнорується, як виконавчою гілкою влади так і законодавчою.

Література:

1. Про пенітенціарну систему: проєкт Закону України № 5293 від 22.03.2021. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71498

2. Висновок Головного науково-експертного управління до проєкту Закону України № 5293 від 22.03.2021: URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71498

ОКРЕМІ ЕЛЕМЕНТИ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗАСУДЖЕНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Царюк С. В.

*кандидат юридичних наук,
професор кафедри кримінального,
кримінально-виконавчого права та кримінології
Академії Державної пенітенціарної служби*

Нестеренко В. В.

*аспірант
Академії Державної пенітенціарної служби
м. Чернігів, Україна*

Міністерство Оборони України (далі – Міноборони) послідовно реалізує всі заплановані заходи щодо запровадження стандартів НАТО для виконання закріпленого в Конституції курсу на повноправне членство України в ЄС та НАТО. Від так, Збройні Сили України (далі – ЗСУ), постійно модернізуються та мають статус одних з найсильніших у Європі, що поступаючись чисельно й технічно, стримують агресію Російської армії. З метою недопущення підриву довіри суспільства та міжнародної спільноти до ЗСУ, а також задля досягнення високих цілей, поставлених перед нашою державою, нам потрібно мінімізувати військову злочинність за допомогою дослідження особи військового правопорушника, а також покращити механізми їх виправлення і ресоціалізації. У подальшому виконання поставлених цілей можливе шляхом проведення кримінально-виконавчої характеристики засуджених військовослужбовців. Предмету вивчення кримінально-виконавчої характеристики, присвячені роботи таких вітчизняних науковців, як: В.С. Батиргарєєвої, І.Г. Богатирьова,